

Tankar inför predikan på söndagen före Domsöndagen 16/11 – inledningen till Kyrkornas Globala Vecka 2008

Det är ett märkligt sammanträffande att hedersmannen Noa igen nämns i evangelietexten på den söndag som inleder årets Globala Vecka. Noahberättelsen omfattar egentligen nästan fyra hela kapitel vår Bibel. Den är mycket aktuell inom den kristna klimatrörelsen och den s.k. ”ekologiska teologin”. De samlade engelska kyrkornas imponerande klimatarbete heter betecknande nog just: ”Operation Noah”! (Sök gärna upp deras webbsida!) Det handlar inte om något mindre än att människan igen med Guds hjälp måste söka hjälpa åtminstone en del av den hotade skapelsen till överlevnad – som genom arken den gången! En del av Guds skapelse är dock redan förstörd och andra delar kommer ej att kunna räddas (t.ex. de flesta korallreven och många växt- och djurarter.) Detta är den bistra sanningen.

Noahberättelsen från urtiden, alldeles i Bibelns början säger många viktiga saker i jordens prekära läge just nu. Här slås t.ex. fast att Gud har omsorg om den biologiska mångfalden. Varje art är helig, har sin egen integritet och egenart och behövs i nätverket. Gud gav därför befallning om att ett par av varje djurart, fågelart och kräldjur skulle föras med på arken för att de skulle överleva. Visst har växt- och djurrikets arter utvecklats under historiens lopp och en del har helt visst försvunnit på vägen. **Men i vår unika tid utrotas de uppskattningsvis 100 gånger snabbare än under alla tidigare epoker.** Om en 20-30 år kommer hundratals, kanske tusentals av de sångfåglar, massor med fisksorter och många av de växter jorden ännu hyser, att vara ett minne blott. Vi borde alla kunna förstå de forskare som hävdar, att det här snabba försvinnandet av många olika arter i näringskedjor och ekologiska system, kan vara högst ödesdigert. Man liknar det vid nitarna i en flygplan. Att plocka bort en eller några på ena vingen tycks inte vara särskilt farligt. Men plötsligt kollapsar ändå hela flygplanskroppen! Jorden är som Christer Fuglesangs rymdfärja. Den tål inte att värst många av dess delsystem sätts ur funktion.

FN:s klimatpanel pekar på de två avgörande grundproblem som kan utplåna livet på jorden. Det första är värmen och hettan p.g.a. växthusgaserna vi släpper ut. ”Skapelsefeber” är ju det tema som Sveriges kyrkor tillsammans arbetat med ekumeniskt i de globala veckorna ifjol och även den vecka som nu ligger framför. I fjol genomfördes gemensamma program i Globala Veckan av kyrkorna på 600 platser i Sverige. För Moder Jord är allvarligt sjuk nu, av svåra infektioner i 2/3 av ekosystemen. Och hon får det allt svårare med andningen av allt det vi släppt ut i jordatmosfären, hennes och vårt enda - relativt sett lilla - livsrum vi förvandlat till ett sjukrum. Hon är nu så varm, att vi faktiskt allvarligt fruktar för det värsta. Tempen får absolut inte stiga mer än någon enda riskfylld grad!

Det andra är det som värmen och den stigande temperaturen leder till: svåra översvämningar om all polarisen och alla glaciärerna tillåts smälta. De är på god väg – på samtliga kontinenter. Den ”eviga” isen på Kilimanjaro, Anderna, Himalaya, Alperna och även våra egna istäckta fjäll smälter allt snabbare. Forskarna ser redan en höjning av havsytan p.g.a. detta.

Det märkliga är att vår bibel talar samma språk. För just hetta och förödande översvämningar utmärker alltså även Skriftens varningsrop. Bibeln kallar översvämningshotet för ”*syndaflod*”. Vår text berättar att sådant alltså förkommit tidigare i världshistorien. Noahberättelsen speglar säkert ett minne genom årtusendena från urtiden. Syndaflod är ett bra namn. För syndafloder åstadkoms enligt Bibeln av människans övermod och själviskhet, fr.a. hennes vägran att läsa tidens tecken. Jesus själv talar idag alltså om hur det var på Noas tid. Han säger i Luk. 17, att inget hade varit viktigare att lyssna till den gången än hammarslagen från det märkliga båtbygge man höll på med nere vid flodstranden. Men människor brydde sig inte utan fortsatte bara att syssla med ”*att äta och dricka, köpa och sälja, plantera och bygga - tills floden kom och gjorde slut på dem alla*”.

Nu talar Jesus genom denna text till sin kyrka idag, och säger samma sak till oss! Är inte hans hänvisning till mentaliteten på Noas tid också en förödande sann bild av västvärldens och vårt bekymmerlösa leverne idag? I Burma och Bangladesh och på Haiti har miljoner bara det senaste året inpå bara kroppen just upplevt förebudet om denna syndaflod. Fast där är det till stora delar oförskyllt. Skulden ligger nog mera på oss. För klimatförändringarna och miljöförstöringen är bidragande orsaker till katastroferna där. De våldsamma cyklonerna, en liten men signifikativ höjning av vattenytan i alla världens hav och skövlingen av mangroveskogen som skulle stoppa orkanvindarna är ju direkt orsakade av människans övermodiga leverne. (Även tsunamins förödande förlopp i Thailand för några år sedan kunde ju delvis skyllas på förlusten av mangroveskogarna, för våra turistresors skull och för att vi skall kunna få tillgång till de jätteräkor som odlas där man först huggit bort den skyddande mangroven.)

Noahberättelsen är viktig för oss kristna på flera sätt. Den visar också på hopp och utvägar! *Gud ångrar sig*, står det, och har förbarmade över människan. Tänk, så underbart: vi har en Gud som ångrar sig! Gud myndiggör där människan genom det stora ansvar han ger Noah att ta del i skapelsens räddning. **Han visar att han kan använda människan, oss, dig och mig, för att rädda det ekologiska systemet.**

Gud slöt också där sitt första förbund enligt GT. Till skillnad från alla förbunden senare i historien med Israels folk, slöts detta förbundet inte bara med människan utan med alla skapade varelser. Jorden med dess rikedom av växter och djur skulle inte förstöras igen - om människan stod fast vid sin del av avtalet och följde Guds vilja. Det här är ett viktigt löfte att ta fasta på i vår egen miljökamp och framtid. Regnbågen skulle vara tecknet på det förbundet. **Kyrkans uppgift idag och de närmaste åren och vår satsning under årets Globala Vecka vill vara ett upprop och ett förebud om utvägarna, något av hammarslagen i ett nytt båtbygge av hopp och räddning.** För: ”*Aldrig mer skall vattnet bli till en flod som utplånar alla varelser!* (1Mos. 9:15) Så ljöd Guds löfte till Noah och hans efterföljare - om de följde sin del av avtalet. För Gud straffar ingen. Han är samma Gud, full av nåd och barmhärtighet och längtan och kärlek och ömhet även idag. Det är människan själv, som åstadkommer klimatförändringen, säger en allt enigare vetenskaplig expertis (minst 90 % av klimatforskarna, fast många girigt lyssnar efter de få skeptikernas bortförklaringar).

Hur skall kyrkan bli ledande i kampen för att rädda framtiden? Det handlar nog i första hand om väckelse till samtidens realiteter, om att bli mer kyrka och mer kristen, om att

ta sitt dop på mer allvar. Det handlar först om att fortsätta att fira gudstjänst och prisa Skaparen, som ger oss allt. Bara vi bär kunskapen om Skaparen till världen – tillsammans med de andra världsreligionerna förstås! Det stora klimatmötet om någon vecka, Interreligious Climate Summit 28-29 nov. i Uppsala – dit även Du och jag är varmt inbjudna – är ett led i kyrkans viktiga opinionsbildning. Anders Wejryds färska stora debattartikel i DN söndagen den 9 nov. preciserar de svenska kyrkornas ståndpunkt. Han är både ärkebiskop och ordförande i Sveriges Kristna Råd.

Det handlar för kyrkorna också om att se till vårt eget hus, våra församlingshem och kyrkor, så att de blir mycket energisnålare. Det handlar om att våga ta vårt profetiska ansvar, utmana våra politiker, driva dem framför oss, så att de snarast börjar våga följa sanningen om verkligheten, vetenskapssamhällets odiskutabla förutsägelser om framtiden, inte den själviske väljarens ansvarslösa ”Aprés nous la deluge”! – efter oss syndafloden! Hur aktuellt har inte det gamla talesättet blivit! Det handlar också om att vara Tredje Världens Röst, om att regelbundet och uthålligt ta upp klimathotet i centrum av gudstjänstlivet – kanske gör du det redan! Men mest handlar det om de kristna kardinaldygderna, tro, hopp och kärlek, ödmjukhet, enkelhet och förnöjsamhet i livsföringen. För det handlar om att vi i kyrkan kan bli de första som vågar börja leva realistiskt och vara föredömen i den nödvändiga omställning som vårt samhälle måste genomgå.

Till sist något om det otidsenliga men vackra ordet ”förnöjsamhet.” I 1 Tim. står det: (i den gamla översättningen:) ”*Gudsfruktan i förening med förnöjsamhet är verkligen en stor vinning*”, eller i nyöversättningen ”*Visst ger religionen god lön om man nöjer sig med det nödvändiga*”. (inte lika bra formulerat!) Genuin kristen tro alltid har stått för enkelhet i livsföringen, ödmjukhet och personlig fromhet parad med starkt engagemang för medmänniskan. Det här är inget gammalmodigt, utan det håller på att bli högaktuellt och måste få hedersplatsen bland oss igen! I Luk. 12:15 står det: Ta er till vara för all slags girighet. Ens liv beror inte på allt det man samlat på sig. Enkel livsföring och avstående från lyx - utom ibland till fest!, så levde Jesus också! - är den enda vägen till både riktigt andligt och fysiskt välmående. Även läkarvetenskapen instämmer. Det tycks också alla religioner och de flesta gamla kulturer vara överens om. En enkel livsföring har kännetecknat alla äkta väckelserörelser i kyrkans historia genom alla århundraden.

”Lagom”, att ha tillräckligt, men inte mer, är den goda och nödvändiga medelvägen mellan två onda ting, fattigdomen och överkonsumtionen. Vi i kyrkorna borde gå före resten av samhället med en ny lockande livsstilsvision av enkelhet. Våra många kontakter med andra delar av kyrkan i världen, där folk överlever och ofta lever väl, men mycket enklare, är en underbar, stor och outnyttjad resurs. Det tycker vi missionärer som haft privilegiet att leva en stor del av vårt liv i Afrika eller Asien.

Vi vill idag se fram mot en lyckligare framtid där vi lever mycket enklare materiellt än idag, men med ett rikare andligt och kulturellt liv där omsorg om medmänniskor och natur får ta en mycket stor del av vår tid. Det blir ett annat samhällssystem med ett bättre liv än det vi lever nu, mycket mer i överensstämmelse med Jesu egen vilja och Guds avsikter. I framtiden måste vi leva så för våra medmänniskors skull i tredje världen, för vår djupaste kristna tros skull och för världens framtids skull – för att vi skall ha någonstans att prisa Gud och ha ett liv och förkunna vår tro på Jesus Kristus.

Inte alls för att vi tror på några utopier eller förenklade lyckoriken. De finns inte. Vi kommer även i framtiden att få leva med många problem och frågor och kanske inbördes splittring. Och vägen framåt blir oerhört svår! Men vi kommer att leva! Det är hela skillnaden! Vi kommer åtminstone då kunna se våra barnbarn i ögonen och säga: Vi gjorde åtminstone vad vi kunde!

Jag har tagit mig friheten att föreslå en annan refräng på psalmen "Löftena kunna ej svika!" nr 254. Jag menar att den blir bättre ur biblisk teologisk synvinkel om vi sjunger den på följande sätt:

*Jorden, vår jord, får ej brinna!
Höjder och berg ej försvinna!
Ty den som tror skall finna:
Löftet till Noah står kvar!*

Per Larsson, präst, v. ordf. i Västerås Ekumeniska Råd